

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Στὴν Πόλη καὶ τὶς Ἐπαρχίας	Γρ. 40
Στὸ Ἐξωτερικὸ	Φρ. 10
Ἐξαιρετικὴ συνδρομὴ	Γρ. 120

ΓΡΑΦΕΙΑ : Γιουσουλιάν Χὰν Ν. 8—Γαλατᾶ.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Κάθε φυλλάδιον 2 γρ.

Ο ΣΚΟΡΠΙΟΣ

Στὸν ἀδελφὸ μου Γιώργο Κ. Ροντάκη

Ὁ γιατρὸς Κωνσταντινίδης εἶχε ἔλθει στὴ μικρὴ πόλι μας ξαφνικὰ καὶ χωρὶς νὰ τὴν περιμένῃ κανεὶς.

Εἶχε συστατικὸ γράμμα σὲ ἓνα πλούσιον ἔμπορο, ποῦ στὸ σπίτι του μαζευόμαστε ταχτικὰ γιὰ νὰ περάσουμε τὶς βραδυές, καὶ τὴν ἴδια μέρα παρουσίασε καὶ τὸ συστατικὸ του αὐτό.

Ἀπὸ ποιόνα ἦταν τὸ συστατικὸ καὶ τί ἔλεγε κανεὶς μας δὲν ἤξερε. Ἄφου δὲν μᾶς τὴν εἶπε ὁ ἔμπορος, ἀφου ὁ γιατρὸς ποτὲ του δὲν μᾶς τὸ ἀνάφερε, δὲν ἐνομίσαμε κ' ἐμεῖς πρέπον νὰ ρωτήσουμε. Οὔτε τότε, οὔτε ἔπειτα ἀπὸ τὰ παράξενα, ποῦ συνέβησαν μὲ τὸν γιατρὸν αὐτόν.

Οὔτε ἀπὸ ποῦ ἤρχονταν ἐμάθαμε. Ἄλλος ἔλεγε ἀπὸ τὸ Παρίσι, ἔπου ἐσπούδαζε, ἄλλος ἀπὸ τὴν Πόλι, ἔπου ἐκχμνε χρόνια τότε τὸν γιατρὸ. Ὁ ἴδιος ὅμως ὁ γιατρὸς ποτὲ δὲν μᾶς εἶπε καθαρὰ πόθεν ἤρχονταν.

Τὸν εἶδαμε τὴν ἴδια βραδυὰ ποῦ ἦρθε. Ὑψηλός, λιγνός, μὲ πολλὰς ρυτίδες καὶ ζαρωματιές στὸ μέτωπο, μὲ δυὸ βαθυὲς δίπλες στὴν

κάθε ἄκρη τοῦ χειλιοῦ του, λίγες καὶ ἀραιὲς τρίχες στὸ μουστάκι, ἀνοιχτὸ μέτωπο καὶ μαλλιά, θαρρεῖς, τραδηγμένα πρὸς τὰ πίσω, φαίνονταν σὰν ἄνθρωπος συννεφιασμένος πάντοτε. Κάποτε, κάποτε ἔφερε τὸ δεξιὸν χέρι μπροστὰ στὰ μάτια καὶ μὲ τὸ μεγάλο δάχτυλον στὸν ἓνα καὶ τὸν λιχανὸν στὸν ἄλλο κρόταφον τοὺς ἔσφιγγε μὲ δύναμι.

Αὐτὸ δὲν βαστοῦσε πολὺ ὥρα, γιὰτὶ ἀμέσως, σὰν κάτι νὰ θυμούντανε, ἀφῆγε τὸ χέρι του νὰ πέσῃ γλήγωρα κάτω καὶ μᾶς κίταζε τότε μὲ τὴν σειρὰ ὄλους ἀνήσυχτα, σὰν νὰ μᾶς ρωτοῦσε μὲ τὸ βλέμμα του.

Ἡ κίνησί του αὐτὴ, ποῦ πολλὰς φορές ἐπαναλήφθηκε, τὸ πρῶτον βράδυν δὲν μᾶς ἔκαμε καὶ πολλὴ ἐντύπωσι. Νομίσαμε πῶς εἶχε πονοκέφαλον ἀπὸ τὸ ταξίδι καὶ τὴν θαλασσοταραχὴν, ποῦ ἔγινε τὶς ἡμέρας ἐκεῖνες—εἶχε ἔλθει τὸ Μάρτην, ἔπειτα ἀπὸ ἓνα φιβερό ταξίδι, καθὼς μᾶς ἔλεγε. Τὶς ἄλλες βραδυὰς ἔπειτα, εἴτε συνηθισάμε τὴν κίνησί του, εἴτε νομίζαμε πῶς τὸν βαστάει ὁ πονοκέφαλος ἀκόμα, δὲν θελήσαμε νὰ προσέξουμε περισσό-

σότερο. Καί όταν ἔκαμνε τὴν ἴδια κίνησι μιὰ ἑβδομάδα—ἐν κατόπι, εἶχαμε τόσο συνηθίσει, πού ἀπορήσαμε μάλιστα πῶς μᾶς ἔδωκε τὴν ἐξήγησι, ἔτι: τὸν πονοῦσαν τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ φῶς τῆς λάμπας, πού τὸν χτυποῦσε στὸ πρόσωπο.

Εἶχε μιὰ φωνή σὰν κουρασμένη, μὰ πολὺ συγκινητική. Δὲν μιλοῦσε πολλὰ, μὴ σὰν ὠμιλοῦσε φαίνονταν πού μὲ ἄρκετὴ δυσκολία εὕρισκε τις λέξεις, πρὸ πάντων μερικές, τις κοινότερες λέξεις, τὴ ἀποδίδαμε ὅμως ὅτι, ὅπως ἔμεινε στὸ Παρίσι, εἶχε ξεχάσει τὰ ἑλληνικά.

Τὸ εἶπε καὶ ὁ ἴδιος μάλιστα μιὰ φορά, ὅταν ἐφαίνονταν πού στενοχωρημένος ἀπὸ ἄλλοτε σὰν πού νευρικός, καὶ μᾶς διηγούταν πῶς ἡ δοῦλα ξεσκόνισε καὶ ἔπλυσε καὶ καθάρισε τὸ σπίτι του, ἀπὸ τις μύιγες, τις κόρυζες, τοὺς φύλλους, τις ραχινιές καὶ τις ἀράχνες.

Νομίζαμε πού ἦρθε γιὰ νὰ μείνῃ στὴν πόλι μας γιὰ 5—6 ἡμέρες. Ἐτσι μάλιστα μᾶς εἶπε ὁ ἴδιος στὴν ἀρχή. Αὐτὲς τις μέρες τις πέρασε στὸ σπίτι τοῦ ἐμπόρου κ. Κ. πού τὸν συμπαθοῦσε καθὼς καὶ ἡ κυρία του καὶ ὀλη τοῦ ἡ αἰσόγενεια. Ἀρχίσαμε νὰ τὸν συμπαθῶμε καὶ ἐμεῖς ὅλοι, πού κάθε βράδυ μαζευόμεσθε στὸ σπίτι ἐκεῖνο, πότε νὰ περάσουμε τις βραδυὰς παίζοντας μπριτζ ἢ μάους, πότε νὰ διασκεδάσουμε μὲ συνομιλίαι καὶ μὲ μουσική.

Μπορῶ νὰ πῶ μάλιστα, πού χαρήκαμε, σὰν στίς ἐξ ἡμέρας ἐπάνω, ὁ γιατρός μᾶς εἶπε πῶς ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ ὀριστικὰ στὴν πόλι μας καὶ πῶς ἔγραψε νὰ τοῦ στείλουν τὰ ἐργαλεῖα του γιὰ τὴν χειροῦργος. Χαρτιὰ πολὺ σπάνια ἐπαίξε, αὐτὲ τὰ ἀγαποῦσε ὀμιλητικὰς δὲν ἦταν, στή διασκέδασι δύσκολα ἔρχονταν, ὥστε τὴ χαρά μας αὐτὴ, ἀφοῦ δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ τῆς παρέας μας, μόνο ἢ συμπάθειά μας στὸ γεωφερόμενο γιατρός μποροῦσε νὰ δικαιολογήσῃ.

Ὅταν ἐγινε γνωστὴ ἢ ἀπόφασί τοῦ γιατροῦ, ὀλη ἢ πόλι ἀρχισε νὰ μιλή καὶ νὰ

βγάξῃ συμπεράσματα. Ὡς τότε ἡ πόλι μας εἶχε δύο γιατροῦς. Ἐνα γέρο μὰ καλὸ ἐπιστήμονα καὶ ἓνα νέο. Μὲ τὸν Κύριο Κ. ὁ γέρος εἶχε μαλλώσει, μὲ τὸ νέο, πού δὲν ἄξιζε οὔτε ἀπὸ ἐπιστήμη οὔτε ἀπὸ χαρακτήρα ὁ κ. Κ. δὲν εἶχε σχέσεις. Ἀρχισαν λοιπὸν νὰ λέγουν, πῶς ὅλα ἦσαν συμφωνημένα, πῶς ἐκεῖνος ἔφερε τὸ νέο γιατρός γιὰ νὰ ἀντιπολιτευθῇ τοὺς ἄλλους δύο, πῶς ὅσα ἔλεγαν ὡς μὲ τὰ τότε ἦταν προφάσεις καὶ ὀλοφάνερο εἶναι πῶς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐμεῖς εἴμεθα σύμφωνοι καὶ κάμουμε ἐπίτηδες πού δὲν τὰ ξεύρουμε.

Ἐπειτα ἔλεγαν πῶς τὸν ἔφερε ὁ κ. Κ. γιὰ νὰ ἐτοιμάσῃ γαμπρὸ γιὰ τις κόρες του πού θὰ ἦταν τότες ἢ μεγαλύτερη 14—15 χρονῶ — ἢ γιὰ τὴν κόρη ἑνὸς ἄλλου Κυρίου τῆς συντροφιάς μας, καὶ ἔχτιζαν ἐπάνω σὲ αὐτὸ ἀνώγια καὶ κατώγια.

Αὐτὰ ἐγιναν ἀφορπὴ νὰ κοιτάξουμε πῶς ὁ γιατρός φοροῦσε βερζέττα καὶ θὰ ἦταν ἢ ἀραβωνιασμένος ἢ παντρεμένος. Κάποιος μάλιστα τὸλμησε νὰ τὸν ρωτήσῃ καὶ ἐκεῖνος ἀπάντησε πού πιθανώτερο ἦταν τὸ δεύτερο, ἔφερε τὸ χέρι στὰ μηνίγγια, παραπονέθηκε γιὰ τὸ φῶς τῆς λάμπας καὶ ἔπειτα ἀπὸ δύο λεπτὰ ἔφυγε νὰ κοιμηθῇ, λέγοντας πῶς ἦταν κουρασμένος.

Καταλάβαμε πῶς δὲν τοῦ ἄρεζε νὰ μιλή γιὰ τὴ γυναϊκά του, ὅπως καὶ γιὰ τὸ παρελθόν του. Ἀπ' αὐτὸ βγάλαν πάλιν μερικοὶ χίλια συμπεράσματα. Πῶς τὴν ἄφησε καὶ ἔφυγε. Πῶς τὴν πῆρε μόνε γιὰ τὴν προικία τῆς νὰ πάγη νὰ σπουδάσῃ, ἀλλὰ θὰ ἦταν καμὴ ἀγρῶμματα καὶ ἄξεστη χωριατόπουλα, πού ντρέπονταν νὰ μᾶς τὸ ὀμολογήσῃ, ἢ νὰ τὴν φέρῃ, καὶ χίλιες ἄλλες φλυαρίες.

Τὸ βέβαιο εἶναι πῶς ἡ κ. Κ. τοῦ βρῆκε τὸ σπίτι, τὸ ἐπίπλωσε ὅπως—ὅπως, ἦλθαν σὲ κανένα μῆνα καὶ τὰ χειρουργικά του ἐργαλεῖα, ἔσβαξε τὸ σαλόνι τῆς ὑποδοχῆς του καὶ ἀρχισε νὰ δέχεται.

Τὸν βρῆκαν καὶ μιὰ μεσόκοπη δοῦλα νὰ παστρεύῃ τὸ σπίτι καὶ νὰ μαγειρεύῃ, μὰ δὲ

θῆλῃσε ὁ γιατρός καμὴ φορὰ νὰ μείνῃ ἢ δοῦλα στὸ σπίτι του τὴν νύχτα. Ἐπρεπε νὰ ἔρχεται πρωί—πρωί καὶ νὰ φεύγῃ τὸ βράδυ. Θὰ τὸ ἔκαμνε γιὰ νὰ λείψουν οἱ κερασιῆς τοῦ κόσμου καὶ βρῖσκαμε πῶς ὁ γιατρός εἶχε δίκαιο.

* *

Πέρασαν ἕξι μῆνες καὶ εἶχαμε συνηθίσει πὴ τὸν γιατρός. Ἐρχονταν καὶ αὐτὸς ταχτικὰ μαζί μας, ἔλεγε δύο—τρία λόγια, πολὺ σπάνια ἐπαίξε μάους, σὰν ἦταν καὶ ἔλειπε κανένας καὶ δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ τὸ τραπέζι τοῦ μάους, ἢ ἔβλεπε, εἴν' ἀλήθεια ἀφηρημένος κάπως, τὸ μπριτζ πού παίζονταν παρέκει. Ποτὲ ὅμως ἔν κάθονταν περισσότερο ἀπὸ τις δέκα ἢ ἑνδεκα. Ἐφευγε κάπως ἀπότομα, μὴ ἀκούοντας κάθε παράκλησί μας.

Τὸν χάναμε μόνο τις συννεφιασμένες μέρες, ὅταν ἔδρευε, ἢ ἔταν γίνονταν καμὴ μπόρα. Τὸν πείραζε, ἔλεγε, στὰ νεῦρά του ὁ καιρὸς ὁ κακὸς καὶ δὲν ἔδβαινε. Ἐμμενε σπίτι του.

Ἀπορήσαμε τὸ λοιπὸν πολὺ, ὅταν μιὰ τέτοια βροχερὴ βραδυὰ, τὸ Σεπτέμβριο, τὸν εἶδαμε νὰ ἔρχεται στὸ σπίτι τοῦ κ. Κ. χωρὶς ὀμπρέλλα. Τὸ σπίτι του ἦτανε καμμὴ πενηνταρὶ βῆματα παρακάτου. Καὶ εἶχαμε δίκαιο νὰ ἀπορήσουμε, γιὰ τὸ οἱ ἀστραπὲς ἦτανε συχνές, οἱ βροντῆς ἀκούονταν φοβερά, καὶ αὐτὸν τὸν καιρὸ προπάντων δὲν ἔδβαινε ἐξῶ ὁ γιατρός.

Κ' ἐμεῖς οἱ ἄλλοι μὲλις εἴμεθα τρεῖς—τέσσερεις ἔκτος ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τοῦ κ. Κ.

Τὸν ὑποδεχθήκαμε μὲ ἀναφωνήσεις: «Πῶς τὸ ἔπαθε! Κάποιος φοῦρνος γκρέμισε!» καὶ μερικὰ τέτοια ἀστεῖα πού δὲν τὸν ἔκαμαν καὶ πολλὴ ἐντύπωσι. Κάθισε σὲ μιὰ ἀκρα στὸ σαλόνι, ἀφοῦ εἶπε δύο—τρεῖς μασημένες λέξεις, ἀναψε ἓνα τσιγάρο καὶ μᾶς ἄφησε ἐμᾶς νὰ συνομιλοῦμε γύρω στὸ μεγάλο τραπέζι καθισμένοι, πού πίναμε τὸν καφέ μας.

Καφὲ ὁ γιατρός δὲν ἔπινε. Μόνο λίγο τσάι μὲ πολὺ νερὸ μέσα, καὶ ἐκεῖνο ὄχι τόσο

συχνά.

Εἴμεθα λίγαι καὶ δὲν μποροῦσαμε νὰ κάμουμε δύο τραπέζια, τὰ συνηθισμένα τοῦ μπριτζ καὶ τοῦ μάους. Μιλοῦσαμε λοιπὸν, ἢ καλύτερα ἀφήναμε τὸ μικρὸ ἀγοράκι τοῦ κ. Κ. ἓνα ἀγόρι 12 χρονῶν ἐπάνω—κάτω, νὰ μᾶς διηγείται πῶς ἔσκότωση μετὰ πολλὰ ἓνα σκορπιό.

Ὅλοι γελοῦσαμε μὲ τὸ φόβο, πού ζωγραφίζονταν ἀκόμα στὸ πρόσωπό του καὶ μὲ τὴ διήγησί του, πόσα προφυλακτικὰ μέτρα ἔλαβε γιὰ νὰ τὸν σκοτώσῃ. Πῶς στάθηκε ἀπὸ μακρὺ καὶ τὸν κτύπησε μὲ τὴν παντοῦρλα ἀφοῦ τὸνσημάδευσσε, πῶς δὲν ἦταν βέβαιος ἀν σκοτώθηκε καὶ πῶς ἀναγκάστηκε, γιὰ νὰ διῆ μὴ τυχρὸν εἶναι ζωντανὸς κάτω ἀπὸ τὴν παντοῦρλα, νὰ πάρῃ ἓνα μαστοῦνι νὰ ἀναποδογύρισῃ τὴν παντοῦρλα.

—Θὰ σὲ ἔτρωγε τὸ θηρίο, βλέπεις! εἶπε κάποιος ἀπὸ μᾶς εἰρωνικά.

Ὁ μικρὸς δὲν πρόφθασε νὰ ἀπαντήσῃ. Κάποια φωνὴ σοβαρὴ καὶ μισοκομμένη ἀκούσθηκε.

—Ὁ μικρὸς ἔχει δίκαιο νὰ φοβάται. Οἱ σκορπιοὶ καὶ σκοτωμένοι ἀκόμα ἐκδικιοῦνται ἐκείνους, πού τοὺς σκότωσαν.

Ἦταν ὁ γιατρός. Γιὰ ν' ἀκούσῃ τὴ διήγησι εἶχε σηκωθῇ ἀπὸ τὴ θέσι του καὶ ἀγάλια ἀγάλια εἶχε ἔλθει κοντὰ μας. Καὶ μὲ πολὺ ἑνδιαφέρο τὰ ἀκούσε ὅλα, μόνο τὰ πειράγματα μᾶς στὸ μικρὸ, τὸν δυσαρέστησαν φαίνεται.

Εἶτε γιὰ τὴν παραδοξολογία πού εἶπε, εἶτε ἀπὸ τὴν ἐπήρεια τοῦ καιροῦ στὰ νεῦρά του, ὅπως μᾶς ἔλεγε ἄλλοτε, φαίνονταν σὲ κάποια ταραχή, γι' αὐτὸ κάθισε μὲ μεγάλη προθυμία στὴν πρώτην ἀδεια καρέκλα, πού εἶδε στὸ τραπέζι κοντὰ μας.

Ἡ κυρία... θέλῃσε νὰ ἀστεῖευθῇ μαζί του.

—Αὐτὸ πού μᾶς λέτε θὰ μοιάζῃ κάπως μυθιστόρημα. Τὸ «ὁ νεκρὸς πού σκοτώνει».

Τὰ γέλοια μᾶς σὰν νὰ τὴν πείραξαν. Ἐβάλε τὸ χέρι του ὅπως συνήθιζε—ἢ λάμπα ἦταν ἀντικρὺ του ἀκριβῶς—καὶ χωρὶς αὐτὴ

τή φορά νά τὸ κατεβάζω, εἶπε μὲ σοβαρότητα ποῦ μᾶς ἔκοψε ὅλη τὴν ὄρμη ποῦ εἶχαμε γιὰ νὰ γελάσουμε.

—Καὶ ἔμωσ εἶναι ἀληθινὸ. Εἶναι ἀληθινὴ ἱστορία. Νὰ σᾶς τὴν διηγηθῶ γιὰ νὰ διητε πῶς δὲν εἶναι παράδοξα λόγια. Μακάρι νὰ ἦταν ἔτσι! Οἱ σκορπιοὶ καὶ σκοτωμένοι ἐκδικιοῦνται.

—“Αμα κανεῖς τοὺς βράση καὶ πιῆ τὸ ζουμί τους γιὰ καφέ” ὅπως ἔγινε στὰ Ταταῦλα, εἶναι χρόνια τώρα! εἶπε κάποιος μας.

—Δὲν εἶν’ αὐτὸ. Δὲν εἶν’ ἀστεῖο. Ἐκδικιοῦνται πολὺ χειρότερα. Πολὺ σκληρότερα Κακουργότερα ἀκόμη. Δὲν εἶχε καταβάσει τὸ χέρι του καὶ ἔσφιγγε τοὺς κροτάφους του μὲ δύναμη.

Κοιταχθῆκαμε ἀναμεταξύ μας. Κάτι θὰ συνέβαινε. Κάτι τρομερὸ θὰ ἤξευρε ὁ γιατρός.

—Καὶ δὲ μᾶς διηγείσαι αὐτὴν τὴν ἱστορία, γιατρέ;

Κατέβασε γιὰ μιὰ στιγμή τὸ χέρι του μὰ δὲν μᾶς εἶδε στὰ μάτια. Κοίταξε μιὰ στὴν ὄροφή, ἔβαλε πάλι τὸ δεξί του χέρι στὴ συνηθισμένη θέσι καὶ εἶπε:

—Νὰ σᾶς τὴν διηγηθῶ... Τί ξεύρετε;... ἀκούστε.

* *

«Πέρασε πολλὸς καιρὸς. Πέντε ἢ ἕξι χρόνια ἀπὸ τότε. Ὁ φίλος μου ὁ Νίκος εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὰ Παρίσια ὅπου ἐσπούδασε γιατρός. Εἶχε σπουδάσει δυὸ κλάδους, νευρολογία καὶ χειρουργικὴ.

Τὴ νευρολογία τὴ σπούδασε γιατί ἔλεγε πῶς ἔμελλε οἱ Ἕλληνες εἴμεθα νευρασθενικοί, εἶτε γιατί ὁ πολιτισμὸς ποῦ δεχτήκαμε δὲν ἔγινε ἀπὸ φυσικὴ ἐξέλιξι, ἀλλὰ μᾶς ἤλθε καὶ μᾶς ἐκόλλησε, ἐνῶ εἴμεθα ἀπροετοίμαστοι στὴν κοινωνικὴ μας ἀνάπτυξι, εἶτε ἀπὸ κακὴ διατροφή. Εἴμεθα ὁ λαός, ποῦ τρέφεται ὀλιγώτερο καὶ ποῦ κοπιάζει σωματικῶς καὶ διανοητικῶς περισσότερο, καὶ αὐτὸ φέρνει τὸν νευρικό συγκλονισμό, ποῦ μᾶς χαρακτηρίζει. Τὸ κακὸ αὐξάνει μὲ τὴν κληρονομικότητα καὶ

ἔτσι μετὰ δυὸ-τρεις τὸ πολὺ γενεές, ὅλε; οἱ ὄνομαστὲς καὶ ἱστορικὲς μας οἰκογένειες ἐκφυλίζονται. Ἡ ἀπότομη εἰσαγωγή πολιτισμοῦ, ποῦ μᾶς ἦταν ἄγνωστος ὡς τώρα, σπᾶνει ἐς ἄλλου τὴν κανονικὴ πορεία τῆς φυλῆς, τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς οἰκογενείας καὶ ἀναποδογυρίζει τὰ νεῦρα, ἐκείνου ποῦ τὸν δέχεται καὶ θέλει νὰ φθάσῃ στὸ ἐπίπεδό του, χωρὶς νὰ ἔχῃ διατρέξει ὅλους τοὺς διάμεσους σταθμούς. Εὗρισκε ποῦ θὰ εἶχε πολλὰς μελέτες νευρολογικὰς νὰ κάμῃ στὸν Ἑλληνισμό, γι’ αὐτὸ σπούδασε καὶ τὰ νευρικὰ καὶ ψυχιατρικὰ, ἀφοῦ τελείωσε τὰ χειρουργικὰ.

Ἄλλὰ τοῦ χρειάσθηκαν ὀκτὼ χρόνια μελέτη, καὶ μελέτη ὄχι παιξε-γέλασε. Ἐξήση στὸ Παρίσι, μπορῶ νὰ σᾶς πῶ χωρὶς νὰ τὸ διῆ, χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ. Μόνος του, μὲ ἐργασίαι καὶ 15 καὶ 18 ὡρῶν τὴν ἡμέρα πολλὰς φορές, μὲ ἀδιάκοπη μελέτη. Δὲν τρέφονταν ἴσως καὶ καλὰ, γιατί δὲν εἶχε καὶ πολλὰ χρήματα. Ζοῦσε μὲ οἰκονομία, ἀλλὰ βαστοῦσε ὁ ὀργανισμὸς του, ἂν καὶ κάποτε θυμοῦνταν τί ὑπέφερε ὁπατέρας του γιὰ νὰ μαζεύσῃ τὰ λίγα χρήματα, ποῦ τὸν ἀφῆκε γιὰ κληρονομία, καὶ σκέπτονταν πῶς δὲν ἦταν μόνο τὰ χρήματα ἢ κληρονομία ποῦ τὸν ἀφῆσε, ἀλλὰ καὶ κάποιος νευροσεισμὸς, ἀπὸ κληρονομικὴ ἀτροφία, ποῦ δὲν τοῦ εἶχεν ἐκδηλωθῆ ἀκόμα μὴ ποῦ δὲν θὰ ἀργοῦσε νὰ δείξῃ τὴν ἀναπόδραστη ἐπήρειά του, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς δὲν ἐπρόντισε, δὲν εἶχε τὰ μέσα νὰ τὴν πολεμήσῃ στὸν ἑαυτό του πρὶν νὰ φανῇ.

Μάλιστα τὸν ἐδυνάμωνε μὲ τὴν διαίτά του. Μόλα ταῦτα ἐπέμενε ἕως τέλος. Καὶ ἐπέτυχε νὰ πάρῃ τὸ δίπλωμα, τὰ διπλώματά του καλύτερα, καὶ νὰ πάγῃ στὴν Πόλι.

Γιὰ νὰ πάρῃ τὴν ἀδεια νὰ κάμῃ τὸ γιατρὸ ἔχασε ἕξι μῆνες. Τρέχα ἐδῶ, τρέχα ἐκεῖ. Ζητοῦσε νὰ εὔρη τὰ μέσα νὰ πάρῃ τὴν ἀδεια μὴ ὡρα ἀρχύτερα, νὰ τὸν ἐξετάσουν. Δὲν ἦταν καὶ εὐκολο τότε. Στὸ τέλος τὰ κατὰφερε. Μὰ δὲν ἠσύχασε. Ἐπρεπε νὰ εὔρη μέρος ποῦ θὰ ἀποκατασταθῇ γιατρός, νὰ πιάσῃ σπιτί, νὰ τὸ ἐπιπλώσῃ, καὶ μὲ τὰ λίγα χρήματα ποῦ εἶχε, ἢ δουλειὰ δὲν ἦταν εὐκολο.

Ἀποκαταστάθηκε μὲ τὰ πολλὰ σὲ ἓνα χωριὸ στὸ Βόσπορο, ἔπειτα ἀπὸ ἀγωνία ἑνὸς ὀλοκλήρου χρόνου, ποῦ τὸν γύριε πρὸ ἐκνευρικό ἀπὸ τὰ ὀκτὼ χρόνια τοῦ Παρισιοῦ.

Ὅταν σιάχθηκε κομμίτι καὶ δημοσίευσε τὴ ρεκλάμα του, ἀγάλια ἀγάλια ἄρχισαν νὰ τοῦ ἔρχονται καὶ ἄρρωστοι. Λίγοι, εἶναι ἀλήθεια, ἀλλὰ σὲ ἓνα χρόνον ἐπάνω ἤρρισε νὰ βγάξῃ τὰ ἔξοδά του καὶ νὰ ἠσυχᾶξῃ ὁ φίλος μου.

Ἄλλὰ ποῦ ἠσυχία!»

* *

—Καὶ ὁ σκορπιός, γιατρέ, μὲ τὴ ἐκδικησί του;

—Θὰ ἔλθῃ καὶ ἐκεῖνος, εἶπε ὁ γιατρός μὲ μιὰ φωνὴ παράδοξη κάπως.

Εἶχε καθῆσει πλάγι μου καὶ ἀκούσα τὰ πόδια τοῦ γιατροῦ νὰ κινιοῦνται, νὰ τρίβονται στὶ πάτωμα καὶ ἀναμεταξύ των, νὰ τρίξῃ ἢ καρέκλα, καὶ σκέφθηκα, ὅτι ἀπὸ τὴν ἀγωνία νὰ εὔρη τίς λέξεις, ποῦ τὸν χρειάζονταν θὰ κινιοῦσε μηχανικὰ τὰ πόδια του, ἐνῶ τὰ δυὸ δάκτυλα, ὁ μεγάλος καὶ ὁ λιχανὸς ἔσφιγγαν ἐπίμονα τοὺς δὺς του κροτάφους.

Καὶ ὁ γιατρός ἐξηκολούθησε:

* *

Στὸ χωριὸ ποῦ ἀποκαταστάθηκε ἄρχισαν νὰ τὸν νομίζουν γιὰ γαμπρὸ περιζήτητο. Εἶχε ἀποκτήσει μερικὲς σχέσεις καὶ συνήθησε νὰ συχνάζῃ στὰ σαλόνια. Ἡ σχετικὴ του ἠσυχία τοῦ ἔφερε τὴν διάθεση τῆς ὀμιλίας καὶ ἦταν πολὺ διαχυτικὸς καὶ περιποιητικὸς. Τὸν ἤξευραν γιὰ ἀνύπαντρο καὶ τὸν περιτριγύριζαν γιὰ νὰ τὸν κάμουν γαμπρό, οἱ γονεῖς πρὸ πάντων τῶν κοριτσιῶν. Αὐτὸ σὰν νὰ τὸν διασκέδαζε καὶ νὰ τὸν εὐχαριστοῦσε. Γιὰ τίς μελέτες του τοῦ ἐχρειάζονταν μιὰ ἐσωτερικὴ στὸ σπιτί του γαλήνη καὶ ἔλεγε πῶς ἢ παντρεῖα θὰ τοῦ ἔφερνε τὴν ἀνάπαυσι ἐκεῖνη καὶ τὴν περιποίησι ποῦ θὰ τοῦ ἔδιδε τὸν καιρὸ νὰ ἀφοσιωθῇ στὶς μελέτες του.

Μιά καλὴ γυναῖκα, μιὰ ἠσυχὴ νοικοκυρὰ θὰ τὸν ἐγλύτωνε ἀπὸ πολλὰς φροντίδες τοῦ

σπιτιοῦ καὶ θὰ τὸν ἀφῆνε μερικὲς ὥρες τὴν ἡμέρα στὸ σπουδαστήριον καὶ στίς παρατηρήσεις του.

Αὐτὲς οἱ σκέψεις τὴν ἔκαμαν νὰ ἀφῆνῃ νὰ λέγεται πῶς σκοπεύει νὰ παντρευθῇ γλήγορα καὶ ἐπειδὴ τὸ χωριὸ μικρὸ καὶ ἢ κεινωνία ἀνάλογοι, φρόντιζαν οἱ γνωστοί του νὰ τοῦ εὔρουν τὴν νύφη, προβάλλοντες, ἐννοεῖται, πρῶτα-πρῶτα ποιὸς τὴν κόρη του καὶ ποιὸς τὴν ἀνεψιῶ του, ἂν εἶχε. Προτάσεις δὲν τοῦ ἔκαμαν ἀπ’ εὐθείας, ἀλλ’ ἔτσι ἀπ’ ἔξω ἀπ’ ἔξω τὸ ἐδήλωναν.

Ὁ Νίκος χαμογελοῦσε καὶ κοίταζε νὰ κάμῃ μοναχὸς του τὴν ἐκλογὴ.

Καὶ τὴν ἐκλογὴ τὴν ἔκαμε, χωρὶς βέβαια νὰ λείψουν καὶ οἱ δυσαρέσκεις γιὰ τὴν προτίμησι ποῦ ἔδωσε οἱ δυσαρέσκεις δὲν τὸν ἐκόμισαν πολὺ, γιατί ἢ ἐκλογὴ του ἦταν ἢ καλύτερη καὶ αὐτὸ τὸν εὐχαριστοῦσε καὶ τὴν ἀποζημίωνε.

Ὁδηγούμενος ἀπὸ τίς σκέψεις του ποῦ σὰς ἀνάφερα, ζήτησε νὰ εὔρη μιὰ ἀπὸ οἰκογένεια ὅπου ἢ ἐξέλξει στὴ σημερινὴ τῆς θέσι καὶ στὸ κοινωνικὸ περιβάλλον καθεὶς καὶ στὸ ἐκπολιτιστικὸ ἐπίπεδον ἔγινεν ὀμαλά, ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ αὐτὸ, καὶ ὄχι ἀπὸ ἀπότομον μετὰπτωσι καὶ πῆδημα. Περιουσία, προῖκα μεγάλη, ἢ Ἄννα δὲν εἶχε· εἶχε ὅμως μιὰ ὀροσερὴ ὀμορφιά καὶ κανονικὴ σωματικὴ ἀνάπτυξι, ξανθὴ καὶ ροδοκόκκινη σὰν τριαντάφυλλο, καὶ τὰ 17 τῆς τὰ χρόνια ἀνθίζαν σὲ πλούσια ἐκδήλωσι ζωνικότητος μὲ ὄλο τὸ σφρίγος καὶ τὸ χυμὸ τῆς νιότης. Ἡ διανοητικὴ τῆς ἀνάπτυξι ἦταν σύμμετρη χωρὶς νὰ γίνῃ σὲ βάρος τῆς σωματικῆς, καὶ σ’ αὐτὸ ὁ γιατρός δὲν γελιοῦνταν. Τόσο μάλιστα ποῦ ὄλοι δικαίωσαν τὴν ἐκλογὴ τοῦ γιατροῦ ἔστω καὶ ἂν εἶχαν κόρες ἢ ἀνεψιὰς καὶ ἀξερφεὲς γιὰ πζντρειά.

Πρὸ εὐχαριστήμενος ἀπ’ ὅλους ἦταν ὁ γιατρός γιὰ τὴν ἐκλογὴ καὶ καθημερινὰ περνοῦσε μερικὲς ὥρες σὲ συνομιλία μὲ τὴν ἀρραβωνιαστικὴ πάντοτε πρὸ εὐτυχισμένος, καὶ ἀπὸ τὸν ἠθικὸ κόσμον, ποῦ ἀνεύρισκε στὴν καρδίᾳ τῆς Ἄννας. Τίς μελέτες του στὸ ἀναμεταξύ τίς εἶχε παραιτήσῃ καὶ ἢ ἠδονὴ τῆς συνομιλίας μὲ τὴν Ἄννα, τὸν ἔκαμαν νὰ ξεχνᾶ κάθε ἄλλῃ σκέψι. Ἐλεγε πῶς εἶχε κκιρὸ νὰ δοθῇ στὶς μελέτες του, ἔπειτα μὲ ὅλη του τὴν ἠσυχία σὰν θὰ γίνονταν, μετὰ ὀλίγους μῆνες ὁ γάμος.

Κάποτε-κάποτε θύμωνα με τον εαυτό του για τον καιρό που έχανε—έτσι έλεγε επάνω στο θυμό του τότε—με την αρραβωνιαστική του και την συνομιλία της. Μά ο θυμός του δεν βαστούσε και πολύ. Μόλις έφερνε στο νου του το άγγελικό εκείνο πρόσωπο, που τιν περιέμενε με το χαμόγελο στο στόμα, ο θυμός του κόβουνταν με το σπαθί, έπαιρνε το κάπελλο του και μιάς και δυό τραβούσε στο σπίτι της να την εύρη.

Τέσσαρες μήνες, τους ευτυχισμένους μήνες της ζωής του, πέρασε έτσι ο γιατρός. Ένοιωθε καινούργιο αίσθημα, που δεν το ψυχολογούσε ο ίδιος, η καλύτερα δεν ήθελε να το ψυχολογήσει. Το άφηγε να κάμει τον δρόμο του και αφήνονταν να παρασυρθή και ο ίδιος.

Δεν ήταν παράδοξο. Στά μικρά του τα χρόνια πριν να πάγει στο Παρίσι τις γυναίκες τις γνώρισε μόνο από ανάγκη. Στά Παρίσια η χρηματική ανάγκη τον έβιασε να μη τις γνωρίσει σχεδόν καθόλου. Ρομαντικός δεν ήταν, αλλά και μιά τέτοια γλυκυά συναναστροφή του έδιδε μερικές στιγμές ευτυχίας, που δεν είχε γνωρίσει έως τα τότε, η που δεν σκέφθηκε καν αν υπάρχουν.

Έπειτα του άρεζε πάλιν να είναι έρωτεμένος, για πρώτη φορά στη ζωή του. Το ενόμιζε και αυτό σαν κάποια εξέλιξη του εγώ του, ίσως κάπως όψιμη—πλησίαζε στα τριάντα τότε—μά αρκετά δικαιολογημένη μέσα στο περιβάλλον που έζησε. Αν η ζωή του ήταν διάφορη, πιθανόν να έρωτεύονταν, ενόμιζε, αρχύτερα. Λόγου χάριν όταν ήταν είκοσι χρονών.

Ίσως μάλιστα το αίσθημά του τότε να ήταν πιο άτροφικό, πιο επιπόλαιο. Τόρα του φαίνονταν βαθύτερο, ήρεμότερο και πιο εξαπλωμένο. Κυρίως έλο του το εγώ, σε όλες του τις εκδηλώσεις. Και ο γιατρός ήταν πιο ευχαριστημένος.

Καλύτερα έπρεπε να πω πιο έρωτεμένος. Άσυγχώρητα έρωτεμένος, θανάσιμα. . .»

Η προσοχή μας είχε κορυφωθεί. Κοιτά

ζαμε έλοι το γιατρό, που μας διηγούνταν την ιστορία, κατάματα. Κατάματα είναι η λέξη που δεν φανερώνει το πράγμα, γιατί το χέρι του δεν είχε κατεβή από τη θέση του και του σκέπαζε τα μάτια. Ο γιατρός πολύ κινιούνταν στην καρέκλα και τότε μάλιστα πο' είχε προφέρει εκείνο το θανάσιμα, με ένα αλλόκοτο βαθύτατο της φωνής τόνο και είχε παύσει να όμιλη κανένα-δυό λεπτά, ο θόρυθος των ποδιών του ακούονταν πιο καθαρά.

Η κ. Κ. βλέποντας πως ο γιατρός είχε το χέρι του μπροστά στα μάτια τον έρώτησε.

—Να κατεβάσουμε, γιατρέ, την λάμπα, να μη σάς πειράζει το φως;

Με το άριστερό του το χέρι έκαμε ένα αρνητικό κίνημα, κάποια απάντησι να μη κινήθω κανείς και ξανάρχισε πιο σπασμωδικά, και πιο γλήγορα. Σαν να βιάζονταν να τελειώσει.

«Η ευτυχία του δεν βάσταξε και πολύ. Ο γάμος θα γίνονταν τον Νοέμβριο και μιά μέρα ζεστή του Σεπτέμβρι, στις 18 του μηνός σαν και σήμερα, το απόγευμα ο γιατρός πήγε στης αρραβωνιαστικής του.

Τόσο συχνά επήγαινε που μόλις τον άνοιξαν, ούτε έτρεξε η δούλα να είδοποιήσει την κυρία της και την Άννα. Ήταν του σπιτιού, ο γαμπρός βλέπεις. Ανέβηκε κι' ο γιατρός ίσια επάνω. Άνοιξε το δωμάτιο που εύρισκε συνηθισμένα την αρραβωνιαστική του, το καθημερινό σαλονάκι, όπως τ'όλεγαν. Δεν άκουσε το καθημερινό καλημέρισμα και σαν να ξαφνίστηκε. Γύρισε στο πλάγι και είδε την Άννα πλαγιασμένη στον καναπέ. Είχε σύρει λίγο την μιά μαξιλάρι και είχε άκουμπήσει το κεφάλι της επάνω. Κοιμούντανε ήσυχα, το ένα χέρι κάτω από το κεφάλι της, το άλλο ξαπλωμένο στο σώμα όπως ήτανε γυρισμένη και γυρισμένη προς τα έξω. Άπαλά άπαλά άνεδοκατέβαινε το στήθό της, λίγο ανοιγμένο και ξεκουμπωμένο επάνω στο λαιμό από

ζέστη. Και τα χείλια ανοιγμένα, σε ένα χαμόγελο, Ω! το τελευταίο χαμόγελό της. Το τελευταίο. . .

Οι μπουκλές των ξανθών μαλλιών της σκέπαζαν όπισω τον τράχηλο, τον ώμο, την μαξιλάρα. . .

Ο γιατρός, ο Νίκος, την είδε και έτσι χωρίς να θέλη πλησίασε άργα και σιγά-σιγά. Δεν ήθελε να την ξυπνήσει. Δεν την είχε διηποτέ τόσο όμορφη, τόσο άγνή, τόσο έλκυστική. Και το χαμόγελο εκείνο! Να μην το χάσει.

Γονάτισε κοντά της και σταύρωσε τα χέρια. Και την κοίταζε. . . την κοίταζε.

Έξαφνα. . . φρικτή στιγμή! Μέσα από τα μαλλιά της, από τον τράχηλο επάνω, φάνηκε να προχωρή εκείνος! . . .»

Κανείς μας δεν έρώτησε ποιος. Όλοι, μρω να πω, έτι δεν άναπνέαμε, είχαμε την άγωνία της προσοχής, μά κανείς δεν βιάστηκε να διακόψει το γιατρό για να βεβαιωθεί ποιος ήταν εκείνος, αν και ο γιατρός τότε μιλούσε με πολλή, μά άκατανόητη δυσκολία και έλοι μας είχαμε καταλάβει πως «εκείνος» θα ήταν ο σκορπιός!

«Ξεύρετε» είπε ο γιατρός έπειτα από μικρή σιωπή, «πως τον Σεπτέμβριο προπάντων βγαίνουν απ' τις φωλιές τους και περιπατούν. Το Σεπτέμβριο. Και ήταν 18 του μηνός. Δεν το ξέχασα. Και δεν θα το ξεχάσω. . .

Και προχωρούσε άργα ανέβηκε στο ρόδινο μάγουλο με τα βρωμερά του πόδια, έμπρός οι δυό λαβίδες και την ούρα την φαρμακερή σηκωμένη. Σαν να ζητούσε μέρος που να κτυπήσει. Να διάλεγε. . .

Ο γιατρός τον είδε. Στην αρχή δεν κατάλαβε, θαρρείς. Έμεινε άφωνος με τα μάτια καρφωμένα. Όταν προχώρησεν όλίγο ο σκορπιός, σηκώθηκε άθόρυβα μονομιᾶς επάνω. Κάτι του έσφιξε την καρδιά. Τα μαλλιά του σηκώθηκαν όρθια. . . Δεν άνέπνεε. . .

Είχε παγώσει το αίμά του. Παράλυσαν τα νεύρα. Θέλησε να φωνάξει, αλλά δεν μπόρεσε. Δεν ήταν κύριος των νεύρων του. Να κινήσει το χέρι του ζήτησε να τραθήξει την Άννα. . . τίποτε. Μόνο ένοιωθε πως οι φύρες των ματιών του μεγάλωναν, στρογγύλαιναν. Το βλέμμα του καρφωμένο στο σκορπιό που προχωρούσε διστακτικά και άργα. . . Και ένοιωσε την άγωνία της φρίκης να βλέπει τον σκορπιό να προχωρή με ύψωμένη την ούρα προς το στόμα. . . Προς το χαμόγελο! Έκει θα ήθελε να κτυπήσει. . . στα χείλια να μπήξει το φαρμακερό κεντρί.

Τον έβλεπε φανερά πιο ο γιατρός τον σκοπό του και δεν μπορούσε να κάμει τίποτε. . . ούτε να φωνάξει ούτε να κινήθω. Και το χαμόγελο εκείνο το άγγελικό δεν έπκυε. Σ' εκείνο προχωρούσε ο σκορπιός. . .

Όταν έφθασε τέλος κοντά στα χείλια πειραγμένος, φαίνεται, από την πνοή της, που τον άγγιξε, και τότε στρογγύλαιναν οι λαβίδες και συμμαζώχτηκαν τα ζευγάρια των ποδιών δεξιά και άριστερά του, σαν να ζητούσαν να στερευθούν στο ροδοκόκκινο έδαφος και σηκώθηκε απειλητικότερη η ούρα. . . Τελείωσε. Μετά μισό δευτερόλεπτο ίσως, το κέντημα θα είχε γίνει και το χαμόγελο θα έσβηγε στο θανάτου τον πάγο.

Τί γένηκε τότε καλά καλά δεν θυμύμαι. ο Νίκος, δεν το ένόησε και εκείνος. Ένοιωσε κάποιο δυνατό πόνο, κάποιο κλονισμό, κάποιο σεισμό σε έλο του το μυαλό, σαν κάτι να έσπασε εκεί μέσα και πιο γλήγορα από την ούρα του σκορπιού, το χέρι του με μιά κίνηση άπτόμη και ταχύτατη με την έξωτερική πλευρά του έρριψε το σκορπιό στο πάτωμα μακριά και ο γιατρός έτρεξε και τον πάτησε. . .

Άνασάναμε έλοι. Ο γιατρός έστάθηκε περισσότερο αυτή τη φορά. Δεν το λμούσαμε όμως να τον ρωτήσουμε τίποτε γιατί είχαμε ένοήσει πως δεν τελείωσε η διήγησί του και περιμέναμε.

«Ἡ Ἄννα ἀπὸ τὴν κίνησι τοῦ χερσιού ποῦ τὴν ἔθιξε εἶχε ξυπνήσει καὶ ἀνακάθισε γιὰ μιὰ στιγμὴν, ἔπειτα ἔτρεξε στὸ γιατρό. Μὰ φαίνεται πῶς ἡ ὄψις τοῦ γιατροῦ θὰ ἦταν τότε πολὺ τρομερὴ. Μὲ τὰ μαλλιά ἐλέρθη, κατακίτρινος, μὲ ζαρωματιῆς στὸ μέτωπο, λιγνὸς καὶ ἀπαίσιος ἦταν σὰν φάντασμα. Τὸν εἶδε ἔτσι στὸ φῶς καὶ φοβήθηκε· σιῶθηκε σὲ δυὸ βήματα, μετέωρη, ἀναποράσιση. Ἐπειτα μὲ τρόμο τὸν ἐρώτησε.

—Τί ἔχεις, Νίκο;

Στὴν φωνὴν τῆς ἐνόμισε ποῦ ξαναβρῆκε τὴ φωνὴν τοῦ καὶ ἐκεῖνος. Ἐκκεμε μιὰ δυνατὴ προσπάθεια, ἐσήκωσε τὸ πῆδι τοῦ, τῆς ἔδειξε τὸν πατημένον σκορπιὸν καὶ εἶπε μὲ φωνὴν βραχνὴν ποῦ μέλις ἀκούονταν.

—Ὁ σκορπιός... Καὶ σωριάστηκε στὸ πάτωμα ἀναίσθητος.

(Δὲν τελειώνει)

Δ. Π. Φωτεινός

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ Κ' Η ΝΕΡΑΪΔΑ

(Διπλὴ Μίμησις)

Ἀφιερωμένο στὸ ἀγαπημένο ζευγάρι
Κοῦ καὶ Καν ΓΙΑΝΝΙΟΥ.

Εἰς Ἀθήνας.

Ἀπὸ τὸ χωριὸν ξεκίνησεν ὁ Γιάννης,
Ἀπὸ τὸ χωριὸν, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή,
Ἐννοιαστος περνᾷ λαγκάδια καὶ δρυμῶνες,
Ἐννοιαστος περνᾷ, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή,
Καὶ σὲ μιὰ πηγὴν, μιὰ κρουσταλλένια ἀνάβρα,
Καὶ σὲ μιὰ πηγὴν, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή,
Πάει νὰ πιῇ νερόν, τὴ δίψα τοῦ νὰ σβύσῃ,
Πάει νὰ πιῇ νερόν, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή,
Κ' ἐκεῖ ποῦ ἔπινε καὶ ποῦ δροσολογοῦσε,
Κ' ἐκεῖ ποῦ ἔπινε, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή.
Νὰ καὶ πρόβαλε μέσα ἀπὸ τὰ καλάμια,
Νὰ καὶ πρόβαλε, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή.
Λευκαστράγαλη καὶ κυματομαλλοῦσα,
Λευκαστράγαλη, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή,
Κόρη τοῦ νεροῦ, Καμαρωτή, Νεραΐδα,
Κόρη τοῦ νεροῦ, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή.
Καὶ τοῦ μίλησε, λόγια γλυκὰ τοῦ λέγει,
Καὶ τοῦ μίλησε, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή,
Λόγια τῆς καρδιάς καὶ λόγια τῆς ἀγάπης,
Λόγια τῆς καρδιάς, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή.
Κ' ἐρωτεύτηκεν ὁ Γιάννης τὴ Νεραΐδα,
Κ' ἐρωτεύτηκε, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή.
Καὶ γιὰ τὸ χωριὸν ξεκίνησε νὰ πάη,
Καὶ γιὰ τὸ χωριὸν, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή.
Τῆς μητέρας τοῦ τὴ γνώμη νὰ ρωτήσῃ,
Τῆς μητέρας τοῦ, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή,

Κ' ἡ μητέρα τοῦ, πολύξερη γυναῖκα,
Κ' ἡ μητέρα τοῦ, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή,
«Πᾶνε πάρτηνε τὴν ὄμορφη Νεραΐδα,
Πᾶνε πάρτηνε, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή
«Φέρτη στὸ χωριὸν καμάρι νὰ τὴν ἔχω»
Φέρτη στὸ χωριὸν, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή.
Τρέχει στὴν πηγὴν, στὴν κρουσταλλένια ἀνάβρα,
Τρέχει στὴν πηγὴν, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή.
Μὰ δὲν εἶναι πιά ἡ ὄμορφη Νεραΐδα,
Μὰ δὲν εἶναι πιά, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή,
Μόν' στὴν ἐρημιᾶν, τὴ μυστικιά τοῦ δάσου,
Μόν' στὴν ἐρημιᾶν, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή,
Κάποιος Σάτυρος, πίσω ἀπὸ τὰ καλάμια,
Κάποιος Σάτυρος, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή,
Λιανοτράγουδο, σιγὴν τραγοῦδι λέγει,
Λιανοτράγουδο, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή.
«Συβουλάτορα ἡ Πάναγνη ἡ Ἀγάπη»
Συβουλάτορα, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή,
«Μόνον τὴν καρδιὰ καὶ μόνον αὐτὴ γνωρίζει»...
Μόνον τὴν καρδιὰ, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή.

Σύρε στὸ χωριὸν, Γιάννη καημένε Γιάννη,
Σύρε στὸ χωριὸν, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή
Κ' ἡ μαννούλα σου Νύφη σὲ παζαρεύει,
Κ' ἡ μαννούλα σου, κοντὴ, Νεραντζούλα φουντωτή;

Χαλεπὴ τὸ Ἐσθὸν, 7 Ἰουνίου 1912

Ν. Ἀμουργιανός

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΜΑΣ

Εἶναι δυὸ λογιῶν ἡ συλλογὴ καὶ ἡ δημοσίευσις τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν μας. Ἡ μιὰ εἶναι πολὺ εὐκόλη: Γράφει κανεὶς σ' ἓνα βιβλίον δημοτικὰ ἄσματα, ὅπως τ' ἀκούει ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ ἀπὸ τὸν ἄλλον, καὶ τὰ δημοσιεύει. Πολύτιμη ἐργασία, ἀλήθεια. ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἐργασία εἶναι γιὰ τοὺς ὀλίγους, εἶναι γιὰ τοὺς καταγινομένους, γιὰ τοὺς εἰδικούς, γιὰ τοὺς κριτικούς τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν μας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους θὰ ξεφυτρώσῃ μιὰ μίρα ὁ ἀνορθωτῆς τοῦς. Ἡ ἄλλη εἶναι πολὺ δύ-

σκολη: Ἐξετάζει τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια μας στίχο πρὸς στίχο, τ' ἀναλύει, βρίσκει τί περιττεύει, καὶ τί λείπει ἀπὸ ἓνα τραγοῦδι, καὶ ἐκεῖνο ποῦ περιττεύει, τὸ πετάει, ὡς ξένο, καὶ ἐκεῖνο ποῦ λείπει, τρέχει νὰ τὸ ζητήσῃ σ' ἄλλες παραλλαγὰς τοῦ ἴδιου τραγουδιοῦ, ποῦ τὸ λέν ἢ σ' ἄλλα χωριὰ τῆς ἴδιας ἐπαρχίας, ἢ σ' ἄλλες ἐπαρχίας. Αὐτὸ τὸ ἔργο εἶναι πολὺ βαρὺ, πολὺ δύσκολον, καὶ ἔχει καὶ μεγάλη εὐθύνη καὶ ἀπέναντι τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, αὐτῶν καθεαυτῶν, καὶ ἀπέναντι τῆς ἱστορίας μας, ποῦ ἀντιπροσωπεύουν αὐτὰ τὰ τραγοῦδια μας, Ἐγὼ, ἐδῶ καὶ δώδεκα χρόνια, καταπιᾶστικα ἀπὸ ἓνα εἶδος δημοτικῶν τραγουδιῶν, τῶν ἱστορικῶν, ποῦ ἐπίτηδες ὠνόμασα «Ἐ-

θνικά «**Δοματα**» διότι ἐδιάλεξα μόνον ἐ-
 κείνα, πού ἀναφέρονταν στὸν ἱστορικὸ βίῳ τοῦ
 Ἔθνους μας ἀπὸ τὴν ἡμέρα, πού ἔπεσε ἡ
 Πόλη στὰ χέρια τῶν Τούρκων, κί ἔπαψε νὰ
 ὑπάρχη τὸ Κράτος τὸ ἐλληνικὸ, ὡς τὴν ἡ-
 μέρα, πού ἄρχισε ἡ ἐλληνικὴ ἐπανάσταση
 τοῦ 1821. Ἐκανα μιὰ κριτικοῦστορικὴ ἔκδοση
 πλείωτερο ἀπὸ ἑκατὸεἰκοσι τραγοῦδα καὶ τὰ
 πέταξα στὴν δημοσιότητα. Τρεῖς χιλιάδες σῶ-
 ματα ρουφήχτηκαν σὲ λίγες μέρες ἀπὸ τὴν
 Ἑλληνισμό, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἀρμόδια Ἀρχὴ
 οὔτε ἐνόησε κἀν τὸ ἔργο μου, οὐ λόγιαί μας
 δὲν εἶχαν ἀπαιτούμενη πείρα νὰ κρίνουν τὴν
 μεγάλῃ του ἐθνικὴ χρησιμότητα, κί ἕνας μόνος,
 ἀκριβῶς ἐκεῖνος, πού εἶχε ὅλη τὴν ἰκα-
 νότητα καὶ ὅλα τὰ ἐφόδια νὰ ἐκτιμήσῃ τοὺς
 κόπους μου καὶ τὴν ἐπιτυχία μου σ' ἐκείνο τὸ
 ἔργο μου, καὶ γιὰ τὸ ὁποῖο δὲν θὰ πῶ πῶς
 ποτὲ νὰ καυχῶμαι... νὰ τὸ εἰπῶ; Ἐζήλειψε
 τὸ κατόρθωμά μου καὶ τὴν ἀνέλπιστα ἐπιτυ-
 χία μου καὶ ἀντὶ νὰ τὸ ἐξάρῃ καὶ νὰ χειρα-
 γωγήσῃ ἐκείνη τὴν συλλογὴ μου, πού ἐγὼ
 ξέρω τί τράβηξα γιὰ νὰ μπορέσω ἀπὸ πέντε
 καὶ δέκα χωριστὰ κομμάτια ἐνὸς καὶ τοῦ αὐ-
 τοῦ τραγουδιοῦ νὰ θγάλω τὸ ἀκέραιο, εἶχε τὸ
 θράσος νὰ μὲ κατηγορήσῃ!!! Ἀλλ' οἱ ἀδι-
 κες κατηγορίες πέρασαν κί ἔξατμιστήκαν,
 τὸ δὲ ἔργο μένει καὶ θὰ μείνῃ ὡς μαρτύριο
 καὶ παράδειγμα σ' ἕναν ἄλλον κριτικὸ τῶν
 ἐπιτυχιῶν τραγουδιῶν μας, πού θάρθη ὕστερα
 ἀπὸ μὲνα νὰ ἐξακόλουθήσῃ τὸ ἔργο μου.

Αὐτά, πού γράφω ἐδῶ, μετ' ἔδωκε ἀφορμὴ
 τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι «**Παράμνημο**» τῆς
 συλλογῆς τοῦ κ. Β. Μ. Κοντούδη, πού ἐδη-
 μοσίευσαν τὰ «**Χρονικὰ**» στὸ τελευταῖο τους
 φυλλάδιο.

Αὐτὸ τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι, πού παρου-
 σιάζει ὁ συλλογίας του, ὡς ἕνα τραγοῦδι,
 εἶναι σύνθετο ἢ, νὰ εἰποῦμε καλύτερα, συγ-
 κραμένο ἀπὸ τρία τραγοῦδια στὴν ἀράδα.
 Γιὰ νὰ ἐννοήσου·ν οἱ ἀναγνώστες μας καλύ-
 τερα, παραθέτω ὁλόκληρο αὐτὸ τὸ τραγοῦδι.

1 — Μηλίτσα, ποῦσαι στὸν κρεμὸ στὰ μῆλα
 [φορτωμένη,

τὰ μῆλα σου λυμπίστηκα, καὶ τὸ κρεμὸ φο-
 [βοῦμαι,
 —Καὶ σὰν φοβᾷσαι τὸν κρεμὸ, ἔλα τὸ μονο-
 [πάτι,
 Τὸ μονοπάτι μ' ἔβγαλε σὲ μιὰ ρημοζλησίτσα,
 5 βλέπω σαράντα μνήματα, ἀδέρφια, κί ἄξα-
 [δέρφια
 κί ἕνα μικρὸ μνημάτουλο ξεχωριστὸ ἀπ' τ'
 [ἄλλα,
 δὲν τόδα καὶ τὸ πάτησα ἀπάνω πτὸ κεφάλι,
 ἀκούω τὸ μνήμα καὶ βογγᾷ καὶ βαρυνασπε-
 [νάζει:
 —Τί ἔχεις, μνήμα μ', καὶ βογγᾷς καὶ βαρνα-
 [ναστενάζεις.
 10 μὴν εἶν' τὸ χῶμα σου βαρὺ κ' ἡ πλάκα σου
 [μεγάλῃ;
 —Δὲν εἶν' τὸ χῶμα μου βαρὺ κ' ἡ πλάκα
 [μου μεγάλῃ,
 μόν' ἦρθε; καὶ μὲ πίτησε; ἀπάνω στὸ κε-
 [φάλι.
 τάχα δὲν εἶμουν κ' ἐγὼ νιός, δὲν εἶμουν παλ-
 [ληκάρι,
 τάχα δὲν ἐπερπάτησα τὲς νύχτες μὲ φεγγάρι;
 15 Καὶ νύχτες ἐπερπάτησα κί αὐγὲς ἐγύρι-
 [σα τες
 κί ἀλήθεια τὲς μελαχρινὲς ἐγλυκοφίλη-
 [σα τες.
 —Τὲς λύτες σου ἦρθε; κ' ἔχουσε; δυνά σὶὸ
 [λυποστάσι,
 γιὰ νὰ ἀπολύωνῃς τὲς ψυχές, ποῦ κοιτώνται
 [στὸ χῶμα.
 —Αὐγὲς μὴν ἔρθῃς νὰ μὲ ἰδῇς, οὐτ' ἀπομε-
 [σημέρια,
 20 παίρνει τὴν σιρᾶτα τὲς νυχτιές κ' ἔρχου μὲ
 [τὸ φεγγάρι
 καὶ κλαίγῃ με πονετικά, κλαίγῃ με πεθα-
 [μένα
 22 νὰ ξεποστᾷς ὁ θρηνός μου, τὸ βουγγητὸ νὰ
 [πάψῃ,

Βλέπομε ὅτι τὸ τραγοῦδι αὐτὸ ἀπαρτί-
 ζεται ἀπὸ 22 στίχους.

Τὸ πρῶτο τραγοῦδι εἶναι τῆς «**Μηλίτσας**»
 Στὴν Ἠπειρο εἶναι κοινότητα καὶ χορεύεται.
 Ἀπαρτίζεται αὐτὸ καθεαυτὸ ἀπὸ τοὺς ἀκό-
 λουθοὺς 14 στίχους:

1 — Μηλίτσα, ποῦ εἶσαι στὸν κρεμὸ στὰ μῆλα
 [φορτωμένη,
 «Τὰ μῆλί σου λυμπίζομαι καὶ τὸν κρεμὸ
 [φοβοῦμαι

— «Καὶ σὰν φοβᾷσαι τὸν κρεμὸν, ἔλα τὸ μο-
 [νοπάτι
 «Νὰ μὲ χορτάσῃς φίλημα, νὰ σὲ φορτώσω
 [μῆλα».
 5 Ἐπῆρα τὸ στρατί-στρατί, στρατί τὸ μονο-
 [πάτι,
 Τὸ μονοπάτι μ' ἔβγαλε μὲς στῆς Μηλιάς
 [τὴν ρίζα...
 Ἀρχίζω ἐγὼ νὰ τὴν φιλῶ κί αὐτὴ νὰ μ' ἀγ-
 [καλιάζῃ.
 Μοῦ δίνει μῆλα ἀμέτρητα, στὸν κόρφο μου
 [τὰ βάνω,
 Κάνω νὰ φύγω, δὲν μπορῶ, τὰ μῆλα μὲ βα-
 [ραίνουν.
 10 — Παρε, Μηλιά μ' τὰ μῆλά σου, τὰ μουσκο-
 [μυρωδάτα,
 «Κί ἐγὼ θὰ γύρω δίπλα σου, σὰν κουρασμέ-
 [νος, ποῦ εἶμαι,
 «Νὰ κοιμηθῶ στὴν ρίζα σου, στὴν ρίζα
 [τοῦ κορμοῦ σου,
 «Νὰ σ' ἀγκαλιάζω ὁλονυχτῆς, νὰ σὲ φιλῶ ὡς
 [στὸ γυῶμα,
 14 Καὶ πρὸς τὸ γέριμα τοῦ ἡλιοῦ τὰ μῆλά σου
 [νὰ τρώγω».

Τὸ δεύτερο τραγοῦδι εἶναι κί αὐτὸ τοῦ
 χοροῦ κί αὐτὸ ἡπειρώτικο, ὑπὸ τ' ὄνομα: τὸ
 «**Παραπονεμένο μνήμα**».

1 Σαββάτο μέρα πίναμε, τὴν Κυριακὴ ὅλη
 [μέρα
 Καὶ τὴν Δευτέρα τὸ πρῶϊν ἐσώθηκε τὸ κρασί
 [μας.
 Κί ὁ Καπετάνος μ' ἔστειλε κρασί νὰ πάω
 [νὰ φέρω.
 Ἐπῆρα τὸ στρατί-στρατί, στρατί τὸ μονο-
 [πάτι,
 5 Τὸ μονοπάτι μ' ἔβγαλε ψηλὰ σ' ἐρημοκ-
 [κλήσι
 Κί ἐκεῖ εἶταν τρία μνήματα, τὰ τρία στὴν
 [ἀράδα,
 Εἶταν κί ἕν ἄλλο ξέμακρα, ξεχωριστὸ ἀπὸ
 [τ' ἄλλα,
 Δὲν τὸ εἶδα καὶ τὸ πάτησα στὰ μᾶτια καὶ
 [στα φρύδια,
 Κί ἀκούω τὸ μνήμα νὰ βογγᾷ, νὰ βαρνα-
 [ναστενάζῃ:
 10 — Τ' ἔχεις, Μνημοῦρι, καὶ βογγᾷς καὶ βα-
 [ραναστενάζεις;
 «Μὴν εἶν' τὸ χῶμά σου βαρὺ κί ἡ πλάκα
 [σου μεγάλῃ;
 — Δὲν εἶν' τὸ χῶμά μου βαρὺ κί ἡ πλάκα
 [μου μεγάλῃ

«**Βογγᾶω**, ποῦ μ' ἐπάτησε; στὰ μᾶτια καὶ
 [στὰ φρύδια,
 «Τάχα δὲν εἶμουν κί ἐγὼ νιός; δὲν εἶμουν
 [παλληκάρι;
 15 «Τάχα δὲν ἐπερπάτησα νυχτιές χωρὶς φέγγι;
 [γὰρι;
 — Ποιὸς εἶσαι σύ, ποῦ πάτησα στὰ μᾶτια
 [καὶ στὰ φρύδια
 «— Εγὼ εἶμαι ὁ Γιάννος ὁ Μακρῆς ὁ χιλιο-
 [παινεμένος,
 «Ποῦ μ' ἐσκοτώσαν μ' ἀπιστιά οἱ σκύλλοι οἱ
 [Ἄρβανίτες»
 19. «Μὲ τρία παλληκάρια μου, ποῦ κοιτώνται
 [σιμά μου».
 Μ' ἔπρηε τὸ παράπονο κ' ἀρχίησα νὰ
 [κλαίγω
 Σκύφτω στὸ μνήμα μὲ καίμῳ καὶ χύνω μαθ-
 [ρα δάκρυα
 Καὶ τὸ φιλω πονετικά στὰ μᾶτια καὶ στὰ
 [φρύδια,
 Κί ἀπέκει πίσω γύρισα στρατὶ τὸ μονοπάτι
 Κί εἶπα τοῦ Καπετάνου μου τὸ τί ἤκουσα
 [καὶ τί εἶδα,
 Κί ἐπάψαν τὰ λαλούμενα, κί ἐπάψαν τὰ
 [τραγουδία,
 Γιατ' εἶταν μοναθερφὸς τοῦ Καπετάνου ὁ
 [Γιάννος,
 Ποῦ πάτησα τὸ μνήμά του στὰ μᾶτια καὶ
 [στά φρύδια.

Πὼς ἀνακατεύτηκαν αὐτὰ τὰ δύο τραγοῦ-
 δια; Τὴν ἐξήγησῃ μᾶς τὴν δίνουν τὰ κοινὰ
 ἡμίστιχα 5^ο τοῦ ἐνὸς καὶ 6^ο τοῦ ἄλλου:

«Τὸ μονοπάτι μ' ἔβγαλε...»
 ποῦ ἀντὶ ν' ἀκολουθήσῃ στὸ πρῶτο τὴν συνέ-
 χειά του:

«μὲς στῆς Μηλιάς τὴν ρίζα»
 ἐπήδηξε στὸ ἡμίστιχο τοῦ δευτέρου:
 «ψηλὰ σ' ἐρημοκκλήσι

Κί ἔτσι τὰ δύο τραγοῦδια ἐγεινᾶν ἕνα.
 Ἐρχομαι τώρα στὸ τρίτο τραγοῦδι, πού
 ἐνώθηκε κί αὐτὸ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο σ'
 ἄλλα δύο.

Τὸ τρίτο αὐτὸ τραγοῦδι ἀρχίζει ἀπὸ τὸν
 στίχο 15^ο τῆς Συλλογῆς τοῦ Κοντούδη. Τὸ
 τράβηξε ὁ 14^{ος} στίχος:

«**Τάχα δὲν ἐπερπάτησα τὲς νύχτες μὲ φεγ-
 [γάρι;**»

πού έχει στενή σχέση, σάν συνέχεια, με τον 1ο στίχο του τρίτου τραγουδιού:

«Και νύχτες έπερπάτηξα»...

Τό ότι αυτό τό τρίτο τραγούδι είναι ξένο πρὸς τό δεύτερο, ὅπως καί τό δεύτερο πρὸς τό πρώτο, καταφαίνεται καί ἀπό τήν γλώσσα του:

«Και νύχτες έπερπάτηξα κι' αὐγές ἐγύρισά
[τες,

Μ' ἀλήθεια τές μελαχροινές ἐγλυκοφί-
[λησά τες.»

Ἡ γλώσσα αὐτῶν τῶν στίχων είναι νησιώτικη, καί ὄχι κοινή ἠπειρώτικη, ὅπως είναι τῶν δυο πρώτων τραγουδιῶν. Ἡ ἠπειρώτικη γλώσσα, πού είναι γλώσσα ὄλου τοῦ Χέρσου Ἑλληνισμοῦ τῆς Εὐρώπης, ἐκτός τῆς Τσακωνιάς καί τῆς Μάνης, δέν λέγει ποτέ «ἐγύρισά τες, ἐγλυκοφίλησά τες» ἀλλά «τές ἐγύρισα, τές ἐγλυκοφίλησα». Ἄρα τό τρίτο συγκραμένο τραγούδι, πού δέν τοῦ ξέρω τήν ἀρχή, καί θά είναι χωρίς ἄλλο κέννα ἐλεγείο (μυρολόγι), είναι τραγούδι νησιώτικο. Ὁμολογῶ ὅτι δέν ἔχω μεγάλη πείρα στά νησιώτικα, καί δέν μπορῶ νά ξέρω τήν ἀρχή του.

Πιστεύω ἀπέδειξα ὅτι τό «Παράμνημο» τῆς Συλλογῆς τοῦ κ. Κοντούδη δέν είναι ἕνα ἀλλά τρία τραγούδια, συγκραμένα τό ἕνα με

τό ἄλλο ἐξαιτίας τῶν ὁμοίων ἡμιστίχων, ἀλλ' ὅσοι καταγίνονται σέ δημοτικές συλλογές, γιά τό ὅποιο θά ἐπισύρουν μιὰ μέρα τήν ἐγνωμοσύνη τοῦ Ἔθνους, δέν ἔχουν κἀμμιά ἀνάγκη νά λάβουν ὑπ' ὄψιν τά γραφόμενά μου, ἀλλά νά ἐξακλυθοῦν τῶ ἐθνίκεστο ἔργο τους, συμμαζεύοντας τά τραγούδια μας ὅπως τ' ἀκούν ἀπὸ τὸν ἕναν κι' ἀπὸ τὸν ἄλλον, ὅσο γιά τό ξεδιάλεγμα καί τό ξεκαθάρισμα, θάρθουν εἰ ἀρμόδιοι ἐθνικοί κριτικοί, πού θά τά ξεδιαλέξουν καί θά τά ξεκαθαρίσουν καί θ' ἀνορθώσουν τά συντρίμματα, πού ναι σκορπισμένα ἐδῶ κι' ἐκεῖ, σέ τέλεια ἀριστουργήματα τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, πού είναι ὁ ποιητικώτερος Λαός τοῦ Κόσμου.

Καί γιατί νά μὴν είναι: Ποῖο ἔθνος ἔχει τίτλιο μεγάλο παρελθόν, καί τέτοιο φῶς, καί τέτοιες τραγικές περιπέτειες, ὅσο τό ἑλληνικό ἔθνος;

Κατὰ τήν γνώμην μου, ὅσοι κάνουν συλλογές δημοτικῶν τραγουδιῶν, δημοτικῶν παραδύσεων, δημοτικῶν παραμυθιῶν καί ἄλλων δημοτικῶν μνημειῶν, μιὰ μέρα θά ἀνακηρυχτοῦν οἱ μεγαλύτεροι εὐεργέτες τοῦ ἑλληνικοῦ Πνεύματος καί τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Ζωῆς!

X. Χρηστοβασίλης

Ο ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Ὁ Κωσταντῖνος κίτεται, κέϊται καί μαραγκιάζει,
δυο μάτια τότε λάβωσαν, καί γλυτωμό δέν ἔχει.
Ἡ μάννα τὸν παρηγορεῖ κι' ὁ Κωσταντῆς τὴ λέει:
Μάννα μ' τώρα-ναί ἡ ἀνοιξη, τώρα ν- τό καλοκαῖρι,
τώρα ν- πού ἡσκιώνουν τὰ βουνά, πού οἱ κάμποι λουλουδίζουν,
πῶρχουνται τὰ χουσά πουλιά, τὰ μαῦρα χελιδόνια,
πῶρχουνται κ' οἱ καλές γιορτές, τὰ ὄμορφα παναγύρια
τώρα ν- πού βγαίνουν γιόμορφες, πού βγαίνουν καί χορεύουν.
Μάννα μ' γυαλίζει ἡ θάλασσα, κι' ἀστράφτει τ' ἀκρογιάλι,
οἱ βάρκες πᾶνε κ' ἔρχονται, καί τ' ἀψηλά καράβια
καί μένα ἡ ἔρημη ἡ βάρκα μου, στέκεται καί σαπίζει.
Πότε μαννά μ' θά γιαιτρευῶ, μάννα μ' πότε θά γιάνω,
τὰ ροῖχα μ' πάλε νά ντιθῶ, τὰ κροιακάτικα μου,
νά βγῶ σάν πρῶτα σὸ χορό, νά πάω σιά πιναγύρια,
νά με τηρᾶνε οἱ γιόμορφες, τίς προξενιές νά στέλνουν
καί σὺ νά μὴν τίς δέχῃσαι, πῖσον νά τίς γυρίζῃς;

Ἰωσήφ Ραφτόπουλος

ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡ. ΚΕΝΤΡΟΥ

Καθὼς ὑποσχεθήκαμε σέ προηγούμενο φύλλο, δημοσιεύουμε παρακάτω τό Καταστατικό τοῦ «Προοδευτικοῦ Κέντρου», γιά νά γίνῃ γνωστὸ σέ ὅσους ἐπιθυμοῦνε νά βοηθήσουν τό σκοπό του:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Σκοπὸς καί μέσα

Ἄρθρ. 1.—Συστήνεται στήν Πόλη Σύλλογος, τὸ Προοδευτικό Κέντρο, με σκοπὸ νά ἐργαστῆ γιά τήν καθιέρωση τῆς δημοτικῆς γλώσσας σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς Ἐθνικῆς ζωῆς.

Ἄρθρ. 2.—Μέσα γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ τοῦ ὁ Σύλλογος ὀρίζει δημόσιες ὁμιλίες, ἐκδόση βιβλίων, ἐφημερίδας, περιοδικῶν καταρτισμὸ βιβλιοθήκης, διαγωνισμοῦς, καί ὅ,τι ἄλλο θά κρίνῃ κατάλληλο γιά τό σκοπό του.

Ἄρθρ. 3.—Ὁ Σύλλογος συστήνει τμήματα: λογοτεχνικό, ἐκπαιδευτικό, ἐπιστημονικά καί ὅποιο ἄλλο με τὴν καιρὸ θά κρίνῃ χρήσιμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Μέλη

Ἄρθρ. 4.—Μέλος μπορεῖ νά γίνῃ ὅποιος ἐκλείσει τὰ 20 του χρόνια καί παραδέχεται τό σκοπὸ τοῦ Συλλόγου.

Ἄρθρ. 5.—Ὅποιος θέλει νά γείνη μέλος, προτείνεται ἀπὸ δυο μέλη, τὸ ὄνομά του τοιχοκολλιέται σὸ κατάστημα τοῦ Συλλόγου δεκαπέντε μέρες, καί ψηφίζεται τήν πρώτη κατοπινῆ συνεδρία. Γίνεται δεκτὸς ἂν πάρῃ τὰ δύο τρίτα τῶν ψήφων.

Ἄρθρ. 6.—Κάθε μέλος πληρώνει σὸ ταμεῖο τοῦ Συλλόγου 5 γρ. τὸ μῆνα.

Ἄρθρ. 7.—Ἐνα μέλος πού χρεωστῆ τὴ συνδρομῆ τοῦ περασμένου μηνὸς δέν ἔχει δικαίωμα νά ψηφίζῃ.

Ἄρθρ. 8.—Τὸ συμβούλιο διαγράφει κάθε μέλος, πού χωρὶς δικαιολογημένη αἰτία ἀρνιέται τρεῖς μῆνες νά πληρώσῃ τὴ συνδρομῆ του.

Ἄρθρ. 9.—Ὁ Σύλλογος ἐκλέγει καί ἐπίτιμα μέλη. Τὰ ἐπίτιμα μέλη δέν είναι ὑποχρεωμένα νά πληρώνουνε συνδρομῆ.

Ἄρθρ. 10.—Στὸ ἀναγνωστήριον τοῦ ὁ Σύλλογος δέχεται καί ἀνῆλικους, ἔταν είναι συστημένοι ἀπὸ δυο μέλη καί ἐνόσω συμμορφώνονται με τοὺς κανόνες τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Διοίκηση.

Ἄρθρ. 11.—Τὸ Σύλλογο τόνε διοικεῖ ἕνα Συμβούλιο ἀπὸ ἑπτὰ μέλη, δηλαδή τέσσερεις Συμβούλους, ἕνα Γραμματέα, ἕνα Ταμιά καί ἕνα Ἐφορο τοῦ Καταστήματος.

Ἄρθρ. 12.—Τὸ διοικητικὸ Συμβούλιο συνεδριάζει τακτικά κάθε 15 μέρες καί νωρίτερα ἔταν είναι ἀνάγκη.

Ἄρθρ. 13.—Ὅταν ἕνα μέλος τοῦ Συμβουλίου παραιτηθῆ, τὸ Συμβούλιο διορίζει ἄλλον στὴ θέση του.

Ἄρθρ. 14.—Ἄμα ἕνα μέλος τοῦ Συμβουλίου λείψῃ, χωρὶς λόγο, ἀπὸ πέντε συνεδρίες στὴ σειρά λογαριάζεται παραιτημένο.

Ἄρθρ. 15.—Στὸ Συμβούλιο καί σὸ Σύλλογο προεδρεύουν οἱ τέσσαρεις Σύμβουλοι με τὴ σειρά, ἀπὸ τρεῖς μῆνες ὁ καθένας, εἰς τὸ Συμβούλιο, με ὀλοψηφία, ν' ἀναθέσῃ σ' ἕναν ἀπ' αὐτοὺς νά κρατήσῃ περισσότερο τὴν προεδρεία.

Ἄρθρ. 16.—Γιά νά γίνῃ ἀπαρτία τοῦ Συμβουλίου χρειάζονται τέσσαρα μέλη. Ἄν

λείψη ὁ Πρόεδρος τὸν ἀντικατασταίνει ἕνας ἄλλος Σύμβουλος.

Ἄρθρ. 17.—Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο ἐκλέγεται γιὰ ἕνα χρόνο τὸ πρῶτο δεκαπεντάμερο τοῦ Μᾶη, μὲ μυστικὴ ψηφοφορία καὶ μὲ ἀπόλυτη πλειονοψηφία.

Ἄρθρ. 18.—Ὅσα μέλη, δὲν συμπλήρωσαν ἕνα χρόνο ἀπὸ τὴν ἐγγραφή τους, δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ψηφίζουν στὴν ἐκλογή τοῦ Συμβουλίου. Τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἔχει κύρος ἀπ' τὴ ἀρχὴ τοῦ δευτέρου χρόνου.

Ἄρθρ. 19.—Ἡ ἀλληλογραφία καὶ τὰ ἐγγραφα τοῦ Συλλόγου ὑπογράφονται ἀπ' τὸν Πρόεδρο καὶ ἀπ' τὸ γραμματεῖα καὶ σφραγίζονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

Συνεδρίες.

Ἄρθρ. 20.—Ὁ Σύλλογος συνεδριάζει τακτικὰ μιὰ φορά τὸ μῆνα καὶ ἔταν τὸ Συμβούλιο τὸ νομίσῃ ἀνάγκη καὶ ἔταν 25 μέλη τὸ ζητήσουν γραπτῶς. Ἄν τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου εἶναι λιγώτερα ἀπὸ 50, τότε φτάνει νὰ τὸ ζητήσουν τὰ μισά.

Ἄρθρ. 21.—Ἀπαρτία κάνουν 16 μέλη. Ἄν ὄλα τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου εἶναι λιγώτερα ἀπὸ 24, τότε φτάνουν τὰ δύο τρίτα.

Ἄρθρ. 22.—Κάθε ἀπόφαση τοῦ Συλλόγου παίρνεται μὲ ἀπόλυτη πλειονοψηφία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

Οἰκονομικά.

Ἄρθρ. 23.—Κάθε ἐξοδο τοῦ Συλλόγου προτείνεται ἀπὸ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο καὶ ψηφίζεται ἀπ' τὸ Σύλλογο.

Ἄρθρ. 24.—Ὁ ταμίας μπορεῖ νὰ κρατῆ, γιὰ πρόχειρα ἐξοδα, ἴσαμε πέντε λίρες. Τὰ περισσότερα ἀπὸ πέντε λίρες ποσὰ τὰ καταθέτει σὲ μιὰ Τράπεζα καὶ θὰ ὀρίση τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ

Ἀναθεώρηση.

Ἄρθρ. 25.—Τὸ Καταστατικὸ αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἀναθεωρηθῆ ὕστερα ἀπὸ ἕνα χρόνο, ἂν

τὸ ζητήσουν 25 μέλη, καὶ πρὶν ἀπ' τὸ χρόνο ἂν τὸ ζητήσουν 50, χωρὶς νὰ ἀλλάξῃ ὁ σκοπὸς τοῦ Συλλόγου. Ἄν τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου εἶναι λιγώτερα ἀπὸ 100, τότε σώνουν γιὰ τὴν πρώτη περίπτωση τὸ ἕνα τέταρτο τῶν μελῶν, γιὰ τὴ δεύτερη τὰ μισά.

ΟΠΡΩΤΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Πρέπει νὰ σημειωθῆ μὲ ἰδιαίτερη προσοχὴ ἕνα φιλολογικὸ γεγονός καὶ συμπληρώθηκε μὲ τὸ τελευταῖο φυλλάδιο τῶν «Γραμμάτων» τῆς Ἀλεξάντρειας. Τὸ λογοτεχνικὸ περιοδικὸ αὐτὸ μπόρεσε νὰ συμπληρώσῃ ἕνα χρόνο τῆς ἐκδόσεως του νικῶντας ὅλες τὶς ἀντίξοες περιστάσεις καὶ τὰ ἐμπόδια. Γιὰ τὸ διαλεχτὸ κόσμο τῆς λογοτεχνίας τὸ περιοδικὸ αὐτὸ εἶναι ἰδιαίτερα ἀγαπημένο γιατί ἐσήκωσε μὲ δυνατό χέρι ἀψηλὰ τὴν σημαία τῆς εἰλικρινείας καὶ τῆς ἐκλεκτικότητος. Γραμμένο ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος στὴ δημοτικὴ γλῶσσα καὶ μὲ προσοχὴ πολλή στὸ διάλεγμα τῆς ὕλης δὲν περιέμενε βέβαια τὴν ὑποστήριξη τῆς κοινωνικῆς ρουτίνας οὔτε τῶν πλουσίων καὶ φτωχότερων τσορπατζήδων, καθὼς καὶ ἡ ἴδια ἢ διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ τὸ κηρύττει μὲ δύναμη. Γι' αὐτὸ οἱ ἰδρυταὶ ἀγωνίστηκαν μόνον μὲ αὐταπάρνηση καὶ ἐπιμονὴ καὶ ἔτσι κατώρθωσαν τὸ σημαντικὸ ἔργο. Ἔως τώρα καὶ ἄλλες ἀπόπειρες καθαρῶν λογοτεχνικῶν περιοδικῶν θάφτηκαν πολὺ πρόωρα γι' αὐτὸ τὸ ἔργο τῶν «Γραμμάτων» ἔχει σημασία ξεχωριστὴ ἐπειδὴ καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃ μὲ ζωὴ καὶ δύναμη. Ἔτσι ἡ διεύθυνσις καὶ οἱ ἰδρυταὶ του εἶνε ἀξιοὶ γιὰ πολλὰ θερμὰ συγχαρητήρια καὶ μάλιστα γιὰ μεγάλη εὐγνωμοσύνη, γιατί ἐξὸν ἀπὸ ἄλλα λογοτεχνικὰ ἔργα μὲ ἀξία καὶ περιέχονται στὸν καλλιτεχνικὸ αὐτὸ τόμο ἔγινε φροντίδα νὰ ἀναδημοσιευθοῦν καὶ τὰ ἔργα τοῦ Γρυπάρη μὲ τάξη καὶ τώρα μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ εὕρῃ χωρὶς νὰ ἀνασκάψῃ δεξιὰ καὶ ἀριστερά.

Α. Ἀκροθαλασσίτης

ΠΩΛ ΦΟΡ

Ἡ γαλλικὴ ποίηση, ὕστερα ἀπὸ τὰ ψηφίσματα, καὶ ἔκαναν ὄλοι οἱ ἐπίσημοι καὶ οἱ ἀνεπίσημοι συγγραφεῖδες, ἀπόχτησε ἐπὶ τέλους τὸν ὕπατό της (prince) στὸ πρόσωπο τοῦ Πῶλ Φόρ, καὶ ἔρχεται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν Λέοντα Διέρξ, καὶ ἀπέθανε πρὶν ἀπὸ λίγον καιρὸ.

Πολλοὶ λίγοι ἀπὸ ἐκείνους, καὶ παρακολουθοῦν τὴ γαλλικὴ Φιλολογία στὸν τόπο μας, θὰ γνωρίζουν τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ Πῶλ Φόρ, καὶ φέρεται παντοῦ αὐτὲς τὶς ἡμέρες στὴ Γαλλία τ' ὄνομα καὶ ἡ εἰκόνα, καὶ γράφονται τόσα ἄρθρα στὸ γαλλικὸν Τύπο ὑπὲρ καὶ κατὰ. Αὐτὸ συμβαίνει ἴσως γιατί ἐσυνήθισαμε, παρὰ πολὺ ὅτι ἀρχίζει νὰ ἐπιστημοποιῆ κάπως ὁ καιρὸς καὶ ὁ τίτλος τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, τὸ ζήτημα εἶναι ὅτι ὁ ποιητὴς τῶν Γαλλικῶν Μπαλλαδῶν (ballades francaises) εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς ἡμέρας στὴ Γαλλία καὶ ὁλόκληρος ὁ γαλλικὸς ὄγκος τῶν γραφόντων δὲν ὀμιλεῖ παρὰ γι' αὐτόν. Γι' αὐτὸ δὲν εἶναι ἄσχετο καὶ ὁ φιλόμουσος ἑλληνικὸς κόσμος νὰ λάβῃ μιὰ ἰδέα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἔργου ἐκείνου καὶ τιτλοφορεῖται σήμερα ὕπατος τῶν ποιητῶν τῆς Γαλλίας.

Ὁ Πῶλ Φόρ ἐγεννήθηκε στὰ 1872 στὸ Ρέιμς (Reims). Δέκα ὀχτῶ ἐτῶν, δίχως χρήματα καὶ δίχως προστασία ἐσχημάτισε τὸ «Θέατρο τῆς Τέχνης», ὅπως ὠνόμασε τὸ μικρὸ τοῦ θεάτρο, καὶ ἐπαιζε ἔργα ἀγνωστων σ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, καὶ θεωροῦνται σήμερα ὡς δόξες τῶν Γαλλικῶν Γραμμάτων. Στὸ μικρὸ θέατρο τοῦ Πῶλ Φόρ, καὶ μεταφέρονταν ἀπὸ χτίριο σὲ χτίριο, ὁ Μπελὲν, ὁ Μετερλίγκ, ὁ Ρεμιντέ-Γκουρμούν, ὁ Πιέρ-Γκιράρ, ὁ Κάρολος Μωρίς, καὶ ἄλλοι ἐγνώριστῃσαν μὲ τὸ κοινόν. Νέος τότε ὁ Πῶλ Φόρ καὶ ἄσημος, ζοῦσε στὴ Λατινικὴ Συνοικία, σχετιζόνταν μὲ τοὺς νέους καὶ ὄσους ποιητὰδες διψοῦσαν

δόξα καὶ δὲν ἀπέφευγε νὰ πίνῃ μαζί μὲ τὸν φτωχὸ Μπερλαίν, στὰ μικρὰ καφενοδάκια τῆς Συνοικίας ὅπου ἔστηνε τὸ θρόνο της ἡ Νέα Ποίηση.

Στὰ 1897 ἡ Ἐταιρεία τοῦ Γαλλικοῦ Ἑρμῆ (Mercure de France), καὶ ἐκδίδει καὶ τὸ γνωστὸν ὁμώνυμο περιοδικόν, ἔφερε στὴ δημοσιότητα καὶ τὴ φήμη τὸ νεανικὸν ἔργο τοῦ Ποιητῆ, καὶ εἶχε μαζίψῃ δημοσιευμένα καὶ ἀδημοσίευτα ποιήματα ὑπὸ τὸν τίτλο «Γαλλικὲς Μπαλλάδες». Σ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴ καὶ ἡ γαλλικὴ Ποίηση, ἐλευθερωμένη ἀπὸ τοὺς ρωμαντικὺς, ζητοῦσε τὸ Συμβολισμὸ καὶ τὸ Χρωματισμὸ (nuance); τὴν ὑψηλότερη καὶ ἀριστοτεχνικὴ τῆς ἔκφραση, ὀδηγούμενη ἀπὸ τὸν Μπωντελαίρ, τὸν Μαλλαρμέ, καὶ τοὺς ἀρχηγούς τῆς ἰδέας τῆς πλαστικότητος, ὅπως εἶταν ὁ Ἐρεντιᾶ καὶ ἄλλοι, τὸ βιβλίον τοῦ ἀγνωστοῦ ποιητῆ στοὺς πολλοὺς ἐπροξένησε ἀληθινὴ ἐπανάσταση, κατακρίθηκε καὶ ἐπαινέθηκε σὲ βαθμὴ καὶ ἔφερε τὸν Πῶλ Φόρ στὸ ὕψος καὶ στὴν φήμη τῶν γνωστοτέρων ποιητῶν τῆς Γαλλίας. Οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐκουράστηκαν νὰ ἀναζητοῦν στοὺς στίχους τοῦ Μαλλαρμέ τὴν ὑψηλὴ ἔκφραση καὶ τὸ εὐγενικὸ αἶσθημα, καὶ λέγονταν ὅτι ἔκρυβαν, οἱ ἄνθρωποι, καὶ στενοχωροῦνταν μπροστὰ στὴν τέλεια πλαστικότητα καὶ τὴν καλλονὴ τῶν στίχων τῶν «Τροπαίων», τοῦ Ἐρεντιᾶ, ὅπως στενοχωριέται κανεὶς μπροστὰ σ' ἕνα τέλειον, ἀλλὰ ψυχρὸ ἀγαλμα, οἱ ἄνθρωποι καὶ δὲ συμμερίζονταν τὶς ἰδέες καὶ δὲν ἔδλεπαν τὸν κόσμον ὅπως ὁ Μπωντελαίρ, αἰσθάνθηκαν μιὰ ἀληθινὴ ἀνακούφιση, ὅπως τὸ καλοκαίρι σ' ἕνα ρέμα δροσεροῦ ἀγέρα, σκύβοντας ἀπάνω στὴ ρυθμικὴ πεζογραφία τοῦ νέου Ποιητῆ. Μέσα στὶς «Γαλλικὲς Μπαλλάδες» οἱ κουρασμένοι ἀπὸ τὴν συνθετικὴτητα τῆς Γαλλικῆς Ποίησης, ἀνέπνεαν τὸ δροσερὸ ἀνεμὸ τῆς ἐξοχῆς καὶ τῆς θάλασσας, ἀφῆσαν τὴν ψυχὴ τους στὴν πλεῖον ἀπλή καὶ πρὸ ὠραία ἀπόλαυση τῶν πλέον θελκτικῶν συναισθησέων.

Ἡ ποίηση τοῦ Πῶλ Φόρ εἶταν ὅταν ἕνα γα-

λήνιο καθαρό ρεύμα, πού καθρέφτιζε εξίστα-
νικευμένα ελα τὰ τοπεία, πού περνούσε. Ὅσοι
ἐτκυθάν ἐδλεπαν ἕναν οὐρανὸ γαλανό, ἐδλε-
παν τὰ δάση καὶ τὰ χωριά καὶ τὴν ὀρίζοντα.
Τὰ τραγούδια τοῦ Πῶλ Φῶρ εἶταν ἡ αἰώνια
ποίησις, γιατί δὲν εἶταν τίποτε συνθετικό, ἐκ-
ζητημένο, τεχνητό. Οἱ χορδὲς τῆς Λύρας του,
εἶχαν τοὺς τόνους τοῦ Ἀπόλλωνα καὶ τοὺς
πόνους τῆς φλογέρας τοῦ Γαλατικοῦ Πάνα.
Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ἀπλὸς, ὅπως ὅλες οἱ μεγα-
λοφυῆς, ἐτραγουδοῦσε ὅ,τι ἔβλεπε κ' ὅ,τι αἰ-
σθάνονταν. Ἐκανε τὴν ὠραιότερη δημιουρ-
γία, χωρὶς νὰ ὑποψιάζεται ὅτι δημιουργεῖ.
Ἀντέγραφε τὴ Φύση. Τὴν εἶχε μέσα στὴν
ψυχὴ του κ' ἡ ψυχὴ του εἶταν μέσα σ' ἑλὴν
τῆ Φύση. Εἶταν πᾶρος, ὅπως εἶναι ἡ ἐξω-
τερικὴ ἔκφρασις κάθε ὑψηλοῦ. Εἶταν ἀπλὸς
μὲ τὴ βαθύτερη συνθετικότητα. Εἶχε κοινὲς
λέξεις γιὰ νὰ τραγουδάῃ τίς πιὸ βαθειῆς
ἀπόχρωσες τῆς ζωῆς, γιὰ νὰ συγκινάῃ. Τρα-
γουδοῦσε:

Μιὰ κόρη πέθανε

—πέθανε ἀπάνω στὶς ἀγάπες τῆς.

Τὴν ἔφεραν στὸ χῶμα

—στὸ χῶμα, τὸ ξημέρωμα.

Τὴν ξάπλωσαν μόνη

—μόνη στὸ νεκροκρέβατό τῆς,

Ἐγίρισαν χαρούμενοι

—χαρούμενοι μὲ τὸ ξημέρωμα.

Τραγουδάγαν χαρούμενα

—Χαρούμενα καθέννας μὲ τὴ σειρὰ του :

«Αὐτὴ ἡ κόρη πέθανε

—πέθανε ἀπάνω στὶς ἀγάπες τῆς.

«Κ' ἐπήγαν στὰ χωράφια

—στὰ χωράφια ὅπως ὅλες τίς ἡμέρες...»

* *

Ἀπὸ τότε ὁ Πῶλ Φῶρ ἔγεινε ὁ διδάσκα-
λος τῆς νέας Ποίησης. Οἱ νέοι ποιητᾶδες, πού
σκιρτοῦσε στὴν ψυχὴ τους ἡ αἰώνια ποίηση,
ἐπήγαν πρὸς αὐτόν, ὡς πρὸς ἕνα μεγάλο
διδάσκαλο. Δέκα τέσσερα βιβλία, πού ἐπάλ-
λονταν μέσα ἐλέβωλη ἡ ψυχὴ τῆς Γαλλίας,
—τῆς ἱπποτικῆς, τῆς εὐγενικῆς, τῆς ἀγροτι-

κῆς, τῆς θαλασσινῆς Γαλλίας—ἀνέβασαν τὸν
Πῶλ Φῶρ στὴ θέση, πού τοῦ ἔπρεπε. Ὁ
θάνατος τοῦ Λέοντα Διερῆ τὸν ἔφερε ὑπα-
τον τῶν ποιητῶν. Πρὶν λίγες μέρες στὸ
Λούνα-Πάρκ, σὲ μιὰ μακριὰ αἴθουσα, πεντα-
κόσια ἄτομα ἀπάνω κάτω παρευρίσκονταν
στὸ γεῦμα πού δίνονταν πρὸς τιμὴν τοῦ νέου
ὑπατου, γεῦμα πού προέδρευε ὁ γνωστὸς μας
Ζὴν Ρισπέν. Οἱ πλειότεροι νέοι, πού δὲ
ἦ ἀργήσουν νὰ φτάσουν στὴ δέξια. Ὁ Πῶλ
Φῶρ, ντυμένος μὲ τὴν αἰώνια του ἐνδυμασία,
πού ἡ μέδα τῆς εἶναι τόσο παλιά, μὲ τὰ με-
γάλα κατάμαυρα μαλλιά του, συγκινημένος
παρευρίσκονταν στὸ θρίαμβό του. Τηλεγρα-
φήματα ἔρχονταν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
γεύματος ἀπὸ τοὺς ἀπόντες ποιητᾶδες νὰ
συνγαροῦν τὸν τιμώμενο συνάδελφό τους. Ὁ
λόγος τοῦ Ζὴν Ρισπέν, αὐτοῦ τοῦ Στέντορα
τῆς φωνῆς, μὲ ὄλον τὸν θόρυβον καὶ τὰ χει-
ροκροτήματα, κατώρθωσε νὰ ἀκουσθῇ ἀπὸ
τοὺς πεντακόσιους αὐτοὺς συνδαιτυμόνες σὲ
μιὰ ἀποθέωση τοῦ Ποιητῆ. Ὁ Ζὴν Ρισπέν
ἐχαιρέτισε τὴν παντοτεινὴν ποίηση, πού θὰ
ζήσῃ, κ' ἂν σθησιτῇ ἀκόμα τ' ὄνομα τοῦ
Ποιητῆ στὰ στόματα καὶ στὶς ψυχὰς τοῦ
Λαοῦ, πού βρῆκε τὴν τραγουδιστὴν του. Οἱ
νέοι ἐχαιρέτισαν τὸ διδάσκαλό τους, πού ἦ-
τανε δικὸς τους ὁ θρίαμβός του. Οἱ πεντακό-
σιοι αὐτοὶ ἄνθρωποι ὄλων τῶν σχολῶν ἐνώ-
θησαν χειροκροτοῦντες τὸν Ποιητῆ, πού δὲν
ἀνήκε σὲ καμμιά σχολή. Ἡ σαμπάνια καὶ
τ' ἄλλα τὰ κρασιά ἐπεσφράγισαν τὸ τέλος
τοῦ γεύματος, κ' ὕστερα ἔφυγαν ὄλοι εὐχα-
ριστημένοι γιὰ τὸ δίκαιο θρίαμβο ἐνὸς συνα-
δέρφου τους.

Φ. Δ.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Τυπογραφικὰ Καταστήματα

Π. ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ καὶ ΣΙΑΣ

Γατατᾶ ὁδὸς Καμόντο Ἀριθμὸς 8.